

УДК: 37.091.12.001.3-051:78:376-056.45

СОЛДАТЕНКО

Олександр Ігорович

викладач гітари

Чернігівської музичної школи №1

ім. С. В. Вільконського

(м. Чернігів, Україна)

ДОСВІД МУЗИЧНИХ ПЕДАГОГІВ ЄВРОПИ ЩОДО РОЗВИТКУ МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ ШКІЛ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Головною метою музичного виховання в Європі є розвиток музичних здібностей учнів, набуття ними елементарних знань про музику і оволодіння практичними навичками і вміннями.

Карл Орф (1895 - 1962), розробив систему музичного виховання, засновану на колективному музикуванні дітей, що складається з кількох елементів: співу, імпровізації, руху та гри на простих музичних інструментах, таких як цимбали, маракаси, дзвіночки, трикутники, ксилофон, металофон та інші. Ця система спрямована на розвиток таких музичних здібностей і навичок дитини, як відчуття ладу, музично-ритмічні відчуття, музично-слухові уявлення, та музичний слух через такі речі:

1. Мовні вправи, які сприяють формуванню у дитини почуття ритму, показують різноманітність динамічних відтінків і темпів музики.

2. Поетичне музикування, що допомагає дітям відчувати гармонійне звучання поезії і музики, усвідомлюючи зв'язок музики і слова.

3. Музично-рухові вправи, які вчать зображати настрій і звуки за допомогою елементарних рухів - ударів, клацань, притопів, сприймати музику через рух.

4. Гра на інструментах, що удосконалює раніше придбані дитиною навички володіння темпом, динамікою, ритмом, вчить дітей розрізняти темброве звучання інструментів.

5. Елементарний музичний театр, котрий передбачає одночасний вплив музики, руху, танцю, мови і художнього образу в образотворчій грі [7; 9].

Основні положення педагогічної концепції З. Кодая (1882-1967) щодо розвитку музичних здібностей дитини такі:

1. Активна музична діяльність є основою музичного виховання, а "інструментом" для цього є людський голос.

2. Тільки спів здатен розвинути відносний звуковисотний слух, музичний слух і відчуття ритму, що є основою музичних здібностей дитини і фундаментом її музикальності.

3. Тільки колективний спів, тобто хор, може призвести до загального музикування.

4. Народна пісня - це рідна музична мова дитини і музичне навчання завжди має спиратися на реально лунаючу музику.

5. Розучування по слуху пісень, рівномірні удари і ходьба або ж удари і ходьба в ритмі вивченої пісні, спів з текстом сприяють розвитку відчуття ладу, музично-ритмічних відчуттів та музичного слуху.

6. Запис нот і музичний диктант, як і читання нот під час усього шкільного навчання важливо для визначення рівня розвитку учнів.

7. Важливо, щоб діти після оволодіння нотами вивчали гру на якомусь інструменті, по можливості на струнному або духовому.

8. Орієнтування музичного навчання на психологічні особливості того чи іншого віку учня, і при цьому важливо починати музичне виховання якомога раніше [1; 3; 6; 8].

Основні принципи методики М. Монтесорі (1870-1952):

1. Ігрова форма навчання

2. Самостійне виконання вправ.

3. Індивідуальний підхід педагога до кожної дитини, залежно від її біологічного темпу роботи,

Щодо розвитку музичних здібностей дитини, методика М. Монтесорі включає такі правила:

1. Створення педагогом спеціального розвиваючого середовища, в якому дитина зможе і захоче проявити свої індивідуальні музичні здібності.

2. Акцентування уваги на розвитку дрібної моторики, логіки, розвитку мови та інтуїтивного сприйняття, уваги, творчого і логічного мислення, пам'яті, уяви учнів, тим самим стимулюючи формування та розвиток таких музичних здібностей дітей, як музична пам'ять, музично-слухові уявлення та музично-ритмічне відчуття [4].

3. Цілеспрямований розвиток музичного слуху та музичне навчання дітей, незалежно від їх природних даних.

4. Дітей не змушують співати проти їх волі і не повідомляють їм про недоліки їх голосу, а пропонують слухати інших, а це вже є пасивний спів, що дозволяє природним шляхом розкривати музичний слух дитини.

5. Акцентування уваги дитини на розрізненні "модуляцій людського голосу".

6. Застосування музичного матеріалу М. Монтесорі - набору дзвіночків для збільшення гостроти слухового сприйняття і розвинення музичного слуху дитини, її музичній пам'яті [5].

Еміль Жак-Далькроз (1865-1950) створив знамениту систему музично-ритмічного виховання, що дозволяє розвинути музичні здібності учнів, основу якої складає - ритм, а засобами розкриття виступають поєднання музики і руху, свободи тіла і духу, розвиток пластичної фантазії. Е. Далькроз, використовуючи спеціально підібрані вправи, розвивав у дітей, починаючи з дошкільного віку, музичний слух, пам'ять, увагу, ритмічність, пластичну виразність рухів [10].

Вихідні тези Е. Далькроза:

1. Тіло дитини має стати інструментом, здатним без участі свідомості відгукуватися на метроритмічну організацію, акцентуацію, паузи,

звуквисотність, модуляційні процеси, агогіку і динаміку, темп, особливості інтонування і фразування музики.

2. У музичних рухах людського тіла об'єднуються зорове і слухове, очі стають органом музичного сприйняття.

3. У ритмічній гімнастиці поєднуються рухи і музичне звучання, що розвиває музичний слух і м'язове відчуття ритму.

4. У далькрозовському сольфеджіо для тіла багато уваги приділяється вправам на концентрацію уваги, розвиток внутрішнього слуху, пам'яті, координації рухів і незалежності окремих членів тіла один від одного [2].

Сьогодні «Далькроз-ритміка» реалізується на основі таких принципів:

1. Вільного бажання дітей.

2. Рух дітей не копіюється з викладацького, а будується виходячи із власних м'язових відчуттів.

3. Пластична та музична імпровізація - як засіб розвитку музичних здібностей і виховання в учнях творчого начала.

4. Вікового підходу до навчання.

5. Проведення заняття з дітьми в ігровій формі, насиченій радістю, дією, а не теоретичним матеріалом [2].

6. Метод ритмічного дихання і марширування є кращою допоміжною вправою для розвитку легенів і правильного дихання.

Таким чином висвітлені методики європейських науковців та вчителів-практиків показують нам, що вони приділяли велику увагу розвитку музичних здібностей учнів за допомогою: слухання музики; розвитку досконалого слуху; ритміки; тренування музичної пам'яті; вокальних вправ; інструментальних вправ; художнього виконання твору; колективного музикування; емоційного впливу на дитину; створення ігрових ситуацій і т. д.. Саме тому їх багатий досвід може стати в нагоді особливо при підготовці майбутніх учителів шкіл естетичного виховання в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Добсаи Л. Метод Кодая и его музыкальные основы / Л.Добсаи // Музыкальное воспитание в Венгрии. – М.: Сов. композитор, 1983. – С. 41 – 63.
2. Жак-Далькроз Е. Ритм / Е. Жак-Далькроз. – М., 2006. – 248 с.
3. Кодай З. Избранные статьи / З. Кодай. – М.: Сов. композитор, 1982. – 288 с.
4. Монтессори М. Самовоспитание и самообучение в начальной школе. — М.: Московский Центр Монтессори, 1993. — 203с.
5. Монтессори Мария. Мой метод. Руководство по воспитанию детей от 3 до 6 лет. М: Центрполиграф, 2010. - 416 с.
6. Сени Э. Некоторые стороны метода Кодая / Э. Сени // Музыкальное воспитание в Венгрии. – М.: Сов. композитор, 1983. – С. 61 –139.
7. Система детского музыкального воспитания Карла Орфа, Под ред. Л.А. Баренбойма Л.: "Музыка", 1970. - 160 с.
8. Тайнель Ельвіра Золтанівна. Музично-педагогічна концепція Золтана Кодая та її адаптація в загальноосвітніх школах України на основі народнопісенного фольклору : Дис...канд.пед.наук: 13.00.01 / Український педагогічний ун-т ім. М.П.Драгоманова. — К., 1993. — 177л.
9. Тютюнникова Татьяна Эдуардовна. Концепция творческого обучения Карла Орфа : История, теория, методика : диссертация ... кандидата искусствоведения : 17.00.02 Москва, 1999. - 199 с.
- 10.Шторк К. Система Далькроза / Перев. с немецк. Р. Варшавской и Н. Левинской, под ред. и с предисл. П. П. Гайдебурова. Л.; М.: Петроград, 1924. - 134 с.